Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXXI № 20 (3587) Варшава, 17 травня 2026 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

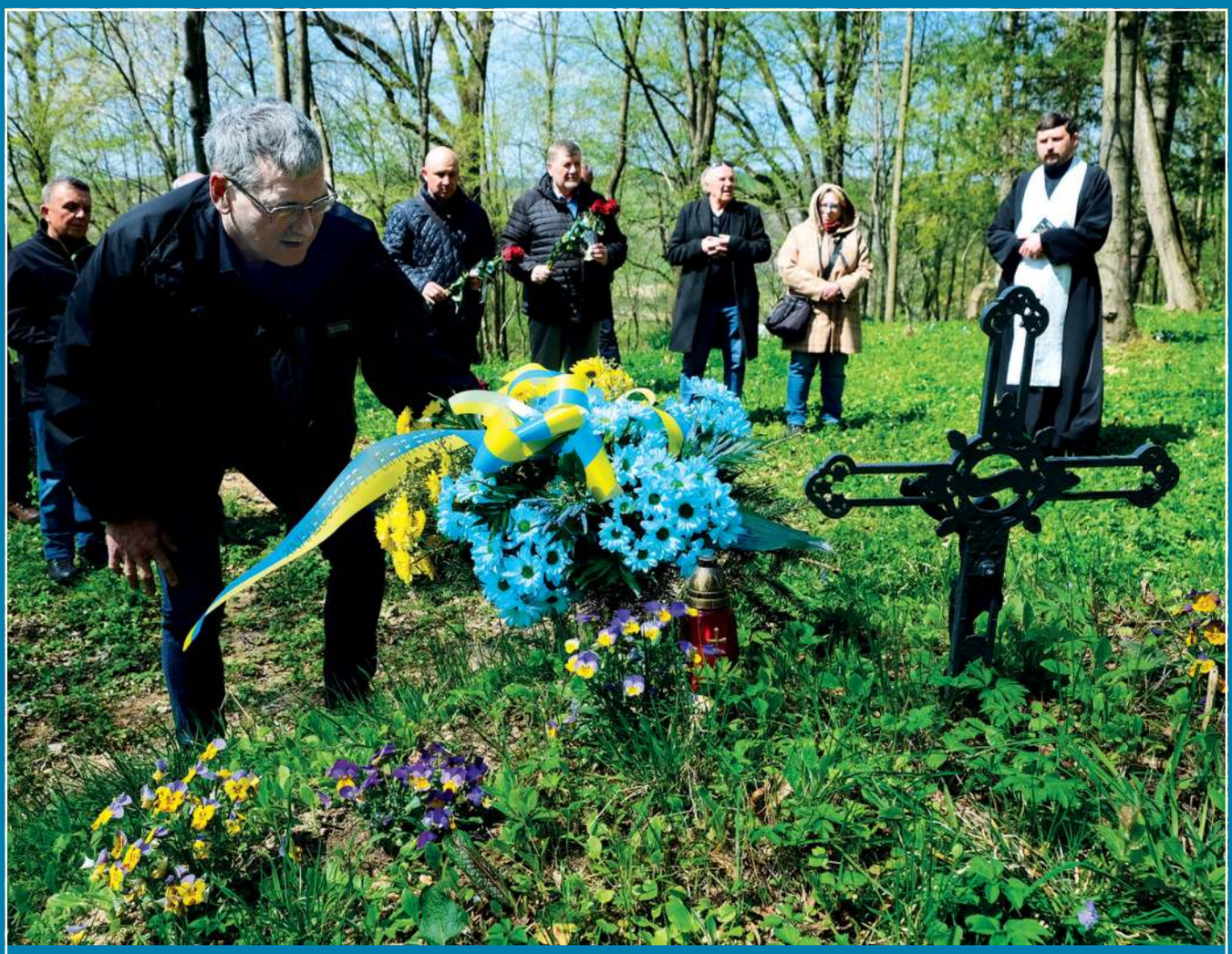

Фото Павла Лози

Роковини трагедії у Березці, Бахові та Сівчині с. 2-3

Україна має намір запровадити зміни до законодавства щодо володіння та використання зброї цивільними особами. 6-7

Церква Пресвятої Трійці в Ґіжицьку. 10-13

ISSN 027-8254
20
9 770027 825269

eprasa.pl 5b9ef97fc4

Учасники відзначень у Березці

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

Роковини трагедії у Березці, Бахові та Сівчині

На колишньому греко-католицькому цвинтарі в Березці, а також селах Сівчина та Бахів, що розташовані в Перемиському повіті, відбулося вшанування пам'яті мирних мешканців, убитих 11 квітня 1945 року. Ще торік в Березці планували спорудити пам'ятник на братській могилі. Проте Інститут національнгої пам'яті не погоджується з кількістю українців, які були вбиті в селі.

Відзначення, що пройшли під кінець квітня, організувала Спілка українців – «Пам'ять і спадщина». Після молитви на цвинтарі у Березці, під час якої зачитали всі імена та прізвища жертв цього села, присутні поклали біля могили вінки та запалили лампадки.

– 11 квітня 1945-го підрозділи Армії Крайової та селянські батальйони під проводом Романа Киселя, псевдо – «Семп», замордували 181 особу. Це цифри, які знаємо, а могло бути їх і більше, – говорив Мирослав Цікуй, голова Спілки. Очільник організації нагадав, що у 40-ві роки Березка мала приблизно півтори тисячі населення, з яких – 100 поляків, кількадесят євреїв, решта – це українці.

Мирослав Цікуй

– Найстрашніше, що 1 квітня 1945-го був римо-католицький Великдень, і польські підрозділи вже тоді мусили планувати удар по Березці та інших селах, який стався десятьма днями пізніше. Це важко уявити собі, – сказав Мирослав Цікуй.

Сьогодні територія кладовища у Березці, власником якого є Українська греко-католицька церква у Польщі, – прибрана. Це завдяки Спілці українців – «Пам'ять і спадщина». Її члени два роки тому почали роботу з облаштування території, але на цьому їхні задуми не завершуються. Бо в планах є увіковічення цього місця пам'ятником. Нагадаємо, що для його виготовлення був створений Громадський комітет з вшанування цивільних жертв у селі Березка і проводилася збірка грошей. Також від минулого року вже готовий проєкт пам'ятника, автором якого став Юрій Левосюк з Перемишля.

Заплановано зробити курган, де височитиме ковчег із хрестом. Він має символізувати знищену церкву, яка була тут, на території кладовища. Саме тому хрест на ковчегу має бути похилений. До того ж хрест буде автентичний, збережений від знищеної церкви.

Відповідні документи щодо встановлення пам'ятника на братській могилі отримали не лише Інститут національної пам'яті, а й воєводський реставратор пам'яток.

– Ми не хочемо тут ставити могили, як це робить польська сторона, але хочемо увіковічити пам'ять загиблих. Ми дійшли до списку, на якому є 178 прізвищ після верифікації, – зазначає голова комітету Стефан Боднар. Водночас він повідомляє, що з цією цифрою не погоджується Інститут національної пам'яті Польщі.

Стефан Боднар

– Ми твердо будемо стоїмо на своїй позиції. Бо ми спираємося теж на спогади людей, колишніх мешканців

eprasa.pl 5b9ef97fc4

села, які виїхали в Україну. І ці спогади враховуємо як джерело. А польська сторона цих джерел не визнає, – заявляє Стефан Боднар, який думав, що пам'ятник буде зведений ще минулого року у 80-ту річницю трагедії в Березці.

Стефан Боднар сподівається, що це вдасться цьогоріч. Для цього комітет, зокрема, співпрацює з Посольством України в Польщі.

– Маємо надію, що завдяки співпраці Польщі та України й ексгумаційним роботам, які ведуться, також вдасться залагодити справу увічнення в Березці. Бо, по суті, крім розбіжностей щодо списку жертв, немає жодних інших перепон, щоб його встановити згідно з законом і домовленостями, – додає Стефан Боднар та дякує всім жертводавцям.

Голова комітету нагадує, що могили є символічними. У 90-х роках історик Богдан Гук з учнями української школи в Перемишлі їздили по цвинтарях Перемищини й прибирали їх. Тоді, у 1999 році, на могилі у Березці було насипано курган.

Стефан Боднар говорить, що у липні минулого року георадаром перевірено місце, де насипано курган, а після було проведено розкопки.

Сівчина

Освячення нового хреста на цвинтарі у Бахові

– Зроблено їх на глибину 70 сантиметрів, і, на превеликий жаль, виявилося, що структура землі не була зрушена. Розкопки робили ще в одному місці, але виявлено лише якийсь фрагмент старого надгробка, – розповідає Стефан Боднар. Він вважає, що треба надалі шукати жертв і паралельно з тим встановити символічний пам'ятник.

Подібної думки Святослав Шеремета, голова комісії з питань культури, інформаційної політики та промоції у Львівській обласній раді, який був присутній на відзначеннях у Березці, Бахові й Сівчині.

Святослав Шеремета

– Наше завдання і молитися, і увіковічити пам'ять загиблих у Березці. Справді треба знайти де, і на таблиці мають бути прізвища. А законодавство України й Польщі щодо увічнень говорить одне – для увічнення пам'яті має бути підтвердження, що тут знаходяться поховані загиблі. І українська сторона зробить максимально все, щоб у цьому допомогти, – наголосив Святослав Шеремета. – Будемо намагатися, щоб Березка увійшла до списку українських місць поховань у Польщі, де мають проводитися пошукові та ексгумаційні роботи.

Після Березки учасники відзначень, серед яких були делегація з Львівщини та українці з Польщі, помолилися біля спільної могили жертв села Бахів, де загинули 72 українці, та Сівчини, там було вбито 26 мешканців села. ●

eprasa.pl 5b9ef97fc4

Ювілейний Мандрівний фестиваль української культури

Фонд «Просвіта» запрошує на концерт у рамах XXX Мандрівного фестивалю української культури, що відбудеться 21 червня у Валчі.

«Ця подія вже багато років об'єднує людей через музику, танець і традиції. У програмі – виступи колективів, фольклорні презентації та зустрічі з українською культурою в її різноманітних проявах», – закликають до участі у ювілейному фестивалі організатори.

На концерті у Валчі виступатиме Національний академічний гуцульський ансамбль пісні й танцю «Гуцулія» з Івано-Франківська. Будуть теж українські співаки Олег Чигер та Василь Мельникович, у репертуарі якого є коломийки, народні пісні, відомі світові шлягери на український лад.

«Приходьте українці, німці, чехи й поляки, й всі, хто любить українську культуру. Ми веземо Вам українську пісню і зустріч з Україною», – заохочує до участі у Мандрівному фестивалі української культури Василь Мельникович, сценічний псевдонім якого – «Гуцул-Хуліган».

Фестиваль у Валчі відбудеться у Валецькому центрі культури (Plac Zesłańców Sybiru 3), початок – о 12:00.

Нагадаємо, що Мандрівний фестиваль української культури – це авторська пропозиція фонду «Просвіта» з Валча, головою якого є Марко Сирник.

Шевченківський концерт у Мокрому

23 травня (17:00) у селі Мокре (Сяніцький повіт) відбудеться шевченківський концерт. У ньому візьмуть участь, зокрема, діти з пунктів навчання української мови та українські гурти й ансамблі, які діють у Сяніцькому повіті.

Організатором виступає Сяніцький відділ Об'єднання українців у Польщі, гурток ОУП у Мокрому.

Зустріч із волонтером та письменником у Лодзі

24 травня в Українській бібліотеці при Центрі інтеграції іноземців у Лодзі відбудеться зустріч із волонтером та письменником Костянтином Климчуком. Окрім розмови з гостем, учасники події зможуть заспівати українських пісень під гітару. Організатори просять (за можливості) приходити в українських вишиванках.

Зустріч відбудеться з 11:00 до 14:00.

День вишиванки 2026: коли святкують

Щороку третього травневого четверга українці відзначають Всесвітній день вишиванки, який 2006 року ініціювали студенти України. Потім до акції приєдналося світове українство, зокрема українці в Польщі.

Цього року подію відзначатимуть 21 травня.

Основна мета свята – збереження українських національних цінностей та їх популяризація серед молоді та населення загалом. Цей день спонукає кожного українця як в Україні, так і за кордоном до простої дії – вдягнути вишиванку й у ній піти на роботу чи навчання. Так підкреслюється причетність до української культурної традиції.

2-й Міжнародний конкурс «Разом без кордонів – Польща для України»

Подія є польським міжнародним етапом Національного конкурсу «Благодійна Україна – 2025».

Національний конкурс «Благодійна Україна» – це незалежна всеукраїнська ініціатива, яка вже 19 років визначає найкращі практики у сфері благодійності, волонтерства та соціальної відповідальності. Конкурс охоплює 28 категорій, одна з яких присвячена підтримці України за кордоном.

Як зазначають організатори конкурсу – Асоціація благодійників України, Польща продовжує підтримувати українську державу, і цей конкурс було оголошено у відповідь на таку солідарність.

«Його метою є відзначення окремих осіб, організацій та ініціатив, які надають допомогу Україні», – зазначено на сайті конкурсу.

До участі у ньому запрошують благодійні та волонтерські організації, зокрема українські громади в Польщі. Також на конкурс можуть подаватися окремі донори, волонтери, дитячі та молодіжні ініціативи. Кінцевий термін подачі заявок – 20 травня цього року.

Заявки приймають польською або українською мовою, лише у форматі «Word», на електронну адресу: konkurs@blagoukraine.org.

Реєстраційна форма доступна на вебсайті конкурсу: blagoukraine.org.

Концерти хору «Журавлі» в Україні

Український чоловічий хор «Журавлі» заспіває два концерти в Україні. Як зазначають хористи, це будуть благодійні виступи на підтримку української держави.

Перший відбудеться 16 травня у Львові за адресою: Гарнізонний храм свв. апп. Петра і Павла, вул. Театральна 11. Початок – 17:00.

Другий пройде 17 травня у місцевості Мостиська за адресою: Мостиський міський народний дім, вул. Грушевського 18. Початок – 16:00.

Додамо, що під час своїх останніх концертів у Лігниці, Кракові та Бартошицях «Журавлі» проводили збірки для механізованого батальйону 23-ї окремої механізованої бригади Сухопутних військ ЗСУ. Хористи допомагають бійцям цієї бригади від 2023 року. Зібрані гроші йдуть передусім на закупівлю машин, які служать військовим, зокрема, для транспортування харчів. Автівки також використовують для евакуації поранених побратимів.

Вечір української музики, присвячений роковинам акції «Вісла»

29 квітня у Народному домі в Перемишлі відбувся вечір української музики. Подія була присвячена роковинам акції «Вісла».

eprasa.pl 5b9ef97fc4

У рамах вечора на сцені театрального залу виступила Гафія Герій. Молода українка навчається музики з дитинства. А фортепіано, на якому грає, – не просто улюблений її інструмент. У ньому вона «знаходить і вимогливого вчителя характеру, і втілення творчої своєї натури, і, часом, навіть друга в медитації». Про це вона говорила й під час концерту.

У програмі прозвучали твори українських композиторів, як фортепіанні, так і вокальні. З Гафією співала її мама – Соломія Герій. Один із творів, «Прелюдія» композитора Бориса Лятошинського, молода піаністка присвятила жертвам акції «Вісла».

Гафія Герій зараз навчається у хоровій школі в місті Кам'янець-Подільський і є студенткою музичного коледжу. Вона ставала лауреаткою багатьох конкурсів у таких містах, як Хмельницький, Івано-Франківськ, Дніпро, Кам'янець-Подільський, та на онлайн-платформах.

Фото Павла Лози

Урок про значення шрифту та друкарство в Народному домі

Чи можуть літери мати душу? Чи впливає спосіб написання слів на те, що ми відчуваємо?

Відповіді на ці питання шукали учасники бібліотечного уроку, який відбувся 28 квітня в перемиському Народному домі. Провів його графічний дизайнер Омелян Фіцак.

Перемишлянин говорив, серед іншого, про те, як різні шрифти впливають на емоції людини та асоціації й у який спосіб типографіка формує наше сприйняття повідомлення. Використовуючи вибрані приклади, зокрема в контексті українського дизайну, учасники уроку обговорювали, як літери можуть стати елементом культури та ідентичності.

Омелян Фіцак – молодий представник української громади з Перемишля, за освітою графічний дизайнер. Він щодня розробляє різноманітні матеріали– від плакатів та публікацій до графіки подій та візуальної ідентифікації, також для організаторів гуртка ОУП у Перемишлі.

Захід був реалізований в рамах проєкту «Місто, ріка, дім – Простори літератури в Перемишлі». Подію співфінансовано Міністерством культури та національної спадщини Польщі з коштів Фонду сприяння культурі – державного цільового фонду.

Весняний успіх учнів з Ґурова-Ілавецького

У квітні ліцеїсти Комплексу шкіл з українською мовою навчання в Ґурові-Ілавецькому взяли участь у Загальнопольському літературно-фотографічному конкурсі «Мандрівні історії», що проходив у Білостоці. Ліцеїсти повернулися до Ґурова з перемогою.

Лія Лісняк, учениця 3 класу ліцею, посіла друге місце в літературному конкурсі. Її оповідання «Запах смажених млинців» змагалося із сотнею інших робіт, поданих на конкурс з усієї Польщі. Вчителькою польської мови Лії є Марта Мицьо. Як зазначено на фейсбук-сторінці школи, Лія Лісняк також відвідує додаткові уроки польської, які веде Мирослав Мицьо. Саме він підготував ученицю і подав її заявку на конкурс.

На фотоконкурс було подано понад 500 світлин. Журі відзначило роботи двох учениць з української школи в Ґурові – Світлани Хіменчук та Анни Мушій (у тогорічній едиції цього конкурсу Аня посіла друге місце, а Світлана отримала вирізнення). Роботи дівчат були представлені на фотовиставці в Білостоці. На конкурс також були подані фотографії двох інших учениць з ґурово-ілавецької школи – учасниць шкільного фотоклубу «Obiektywni 1/24», яким керує Мирослав Мицьо.

Фото з фейсбук-сторінки школи

Збірка віршів Висиля Шляхтича

Читачам тижневика, ймовірно, відоме ім'я Василя Шляхтича, який публікує новини про події з життя української громади Любуського воєводства. Він також пише для нашого видання статті про своє рідне село Улюч, де народився 10 серпня 1946 року. Водночас Василь Шляхтич є поетом. Перший вірш написав у віці десяти років, а серйозно почав творити поезію у чотирнадцять.

Сам він каже, що писав і продовжує писати українською та польською мовами, а також лемківськими діалектами та діалектами рідного Надсяння. Його перший вірш був надрукований у 1963 році в газеті «Наше слово».

Весною цього року з'явилася збірка Василя Шляхтича «Сонети».

Це поетичний літопис життя автора, у якому переплітаються спогади дитинства, роздуми про історію, любов до рідної землі та глибоку віру в Бога. У сонетах звучать мотиви пам'яті про рідне село Улюч над Сяном, туги за втраченою батьківщиною, вдячності батькам, а також надії на духовне відродження людини й світу. Збірка вийшла в друкарні у Хмельницькому і, як зазначає видавець, у ній містяться «твори у редакції автора, мовою оригіналу».

Видання має 112 сторінок. «Сонети» написані польською мовою, деякі тексти опубліковані в авторському перекладі українською.

«Я присвячую цей том УСІМ любителям поезії», – наголошує Василь Шляхтич.

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 5b9ef97fc4

Петро АНДРУСЕЧКО, Київ

Україна має намір запровадити зміни до законодавства щодо володіння та використання зброї для цивільних осіб

Це звучить трохи як парадокс, але в Україні цивільні особи можуть легально придбати довгоствольну вогнепальну зброю, зокрема напівавтоматичну, і водночас не мають права купувати та володіти короткоствольною зброєю, тобто пістолетами та револьверами. Короткоствольна вогнепальна зброя зарезервована лише для силових структур.

У травні президент Володимир Зеленський оголосив про підготовку змін до закону щодо придбання та володіння цивільною вогнепальною зброєю. Роботою над нововведеннями керує міністр внутрішніх справ Ігор Клименко, а до розробки нових правил долучили також депутатів, військових, правоохоронців і представників громадського сектору та бізнесу.

«Україні потрібен сучасний і сильний закон про цивільну вогнепальну зброю, який захистить і громадян без зброї та врегулює ситуацію для тих, хто володіє нею», –заявив український президент.

Дискусія про зброю після стрілянини в Києві

18 квітня озброєний чоловік відкрив вогонь по перехожих в одному з районів Києва. Потім він захопив заручників у супермаркеті. Зрештою, після невдалих переговорів поліціянти спецпідрозділу застрелили нападника. До цього він встиг убити шістьох людей, ще кільканадцять отримали поранення.

Після стрілянини майже одразу в соціальних мережах розгорілася дискусія щодо лібералізації доступу до зброї для цивільних. Тим паче, що перший патруль поліції, який прибув на місце події, втік, почувши постріли. Двоє поліціянтів наразі перебувають під вартою за звинуваченням у невиконанні службових обов'язків.

Наступного дня після стрілянини міністр внутрішніх справ Ігор Клименко анонсував початок дискусії з парламентарями, представниками громадських організацій, журналістами та ветеранською спільнотою щодо проєкту закону, який надає громадянам право на володіння зброєю.

«Вважаю, що люди мають отримати право на збройний самозахист. Особливо після досвіду, коли на початку повномасштабного вторгнення цивільні люди отримували зброю для національного спротиву», – написав у телеграмі міністр.

Убивця в Києві стріляв із легальної зброї

Після стрілянини представники поліції заявили, що вбивця був «психічно нестабільним». Однак це не завадило йому отримати дозвіл на володіння вогнепальною зброєю, який він продовжував кожні три роки.

Востаннє чоловік оновив таку ліцензію у грудні 2025 року, і вона стосувалася трьох одиниць зброї: травматичного пістолета (з гумовими кулями) «Форт», мисливського карабіна МКМ, який є цивільною версією автомата Калашникова, та американського самозарядного карабіна KelTec. Саме останній він обрав як знаряддя вбивств.

Для продовження дозволів чоловік надав медичну довідку, у якій, серед іншого, було зазначено про відсутність психічних розладів. Міністр внутрішніх справ підтвердив справжність довідки й водночас висловив сумнів у тому, чи вбивця справді проходив медичне обстеження.

Голова поліції Іван Вигівський додав, що наразі з'ясовується, яким чином і коли «стрілець» уперше отримав право на володіння зброєю.

Водночас поліція не має наміру проводити масові перевірки серед власників зброї, яких в Україні налічується майже 1,5 мільйона. Згідно із законом, для отримання дозволу на зберігання та носіння зброї українські громадяни, залежно від її виду, повинні досягти такого віку: 18 років – пневматична (калібром понад 4,5 мм та швидкістю понад 100 м/с); 21 рік – гладкоствольна мисливська та травматична (остання – лише для окремих категорій: журналісти, правоохоронці, депутати тощо); 25 років – нарізна зброя (до останньої категорії також належать цивільні напівавтоматичні карабіни для спортивних і мисливських цілей).

Для отримання дозволу особа має пройти медичне обстеження, теоретичні та практичні курси з поводження зі зброєю в тирі, а також надати поліції пакет документів, зокрема довідку про відсутність судимості.

Право на пістолет для захисту

В Україні не бракує спеціалізованих магазинів, де навіть під час війни можна легально купити зброю. Якщо громадяни України можуть її легально придбати, то про що йдеться в дискусії про «легалізацію» зброї?

Річ у тім, що з легального обігу виключена короткоствольна вогнепальна зброя, тобто пістолети та револьвери. Ця категорія смертоносної зброї зарезервована за силовими структурами, з певними особливими винятками, серед яких є особи, нагороджені пістолетами.

Громадяни України не лише не можуть легально володіти короткоствольною вогнепальною зброєю – проблемою стає також використання зброї з метою самооборони. Якщо коротко, то згідно з чинним законодавством, особа, яка з власної зброї захотіла б зупинити стрільця в Києві, могла бути звинувачена в нелегальному використанні власної зброї.

Верховна Рада ще до війни намагалася врегулювати питання щодо вогнепальної зброї для цивільних. Законопроєкт був прийнятий у першому читанні, проте він «застряг» під час війни, а експерти вказували на низку недоліків. Одним із головних було те, що проєкт передбачав суворі правила носіння зброї – лише для спортивних цілей та полювання. Тим самим закон унеможливлював її застосування з метою самооборони. А за порушення правил носіння зброї було передбачено від 5 до 10 років ув'язнення.

Раніше, зокрема, Міністерство внутрішніх справ виступало проти «лібералізації» права на володіння та використання зброї цивільним населенням. Проте нинішній міністр вважає, що потрібен новий закон про «цивільну

eprasa.pl 5b9ef97fc4

зброю», який дозволив би класифікувати види зброї, що можуть перебувати у власності цивільних осіб, та визначати умови її застосування для самооборони. Одночасно він додає, що це потребує комплексних змін.

«Я хочу закон про цивільну зброю. Види зброї, карабіни, тобто мисливська зброя, гладкоствольна, нарізна – це все треба класифікувати. І людина має пройти курс навчання, зокрема безпечного поводження з цією зброєю. Це ціла система, інфраструктура. Зміни в кримінальне законодавство, визначення по самозахисту, тири, місця зберігання. Ми готові до цього діалогу. Хочемо, щоб ця система була, щоб було в людей право на збройний самозахист. І, головне, щоб ця людина була підготовлена», – висловився міністр Клименко через кілька днів після стрілянини.

Думки розділились

«Я хочу вижити в той момент, коли тікає поліція. У мене шестеро внуків, купа дітей. Я хочу жити, я хочу захистити їх», – сказав у розмові з «Радіо Свобода» голова Української асоціації власників зброї Георгій Учайкін. 18 квітня він разом з онуком проїжджав у районі, де сталася стрілянина.

Ідею надання українцям права на самооборону з використанням зброї підтримала депутатка парламентської фракції «Голос» Соломія Бобровська, яка входить до комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки.

Проте її колега по парламенту, депутат фракції «Слуга народу» Сергій Гривко, який бере участь у роботі комітету з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, вважає, що така легалізація призведе до хаосу та додаткових смертей.

Серед військових голоси щодо легалізації зброї для самооборони також розділилися.

Майор Збройних сил України Юрій Касьянов у ефірі телеканалу «Київ 24» заявив, що як військовий відчуває відповідальність, коли зберігає та носить зброю, і уникає ситуацій, де могло б дійти до неналежного її застосування. Однак у критичних ситуаціях він готовий діяти рішуче.

«А якби я опинився в тій ситуації, коли божевільний стрілець розстрілював людей, я би без сумнівів цю зброю застосував», – сказав Касьянов.

Однак, на думку Андрія Шевченка, бійця спецпідрозділу «Артан» Головного управління розвідки та представника місцевого самоврядування, немає впевненості в тому, що якби в Києві поруч опинилася особа зі зброєю, трагедії вдалося б уникнути. У дописі на фейсбуці він зазначає, зокрема, що важко постійно носити зброю при собі й бути щомиті готовим до нападу. Крім того, цивільну особу зі зброєю, яка захоче зупинити злочинця, хтось інший може сам сприйняти за терориста.

Як розв'язати питання зброї під час війни?

Прихильники лібералізації доступу до зброї також зазначають, що в часи війни той, хто планує злочин, і так може без проблем дістати все необхідне.

Багато цивільних осіб отримали зброю на початку російського вторгнення у 2022 році, щоб дати відсіч агресору. Відповідний закон був прийнятий парламентом на початку березня 2022-го; він водночас зобов'язує повернути цю зброю протягом 10 днів після завершення воєнного стану.

У серпні 2024 року Верховна Рада проголосувала за закон, який надає цивільним право задекларувати наявну зброю та боєприпаси, котрі використовують для захисту від російської агресії, протягом дії воєнного стану та 90 днів після його завершення.

Закон передбачає, що особа, яка знайшла вогнепальну зброю, повинна повідомити поліцію упродовж 24 годин з метою здачі зброї або декларування та зберігання на час агресії. Декларуванню підлягають бойові пістолети, автоматичні та мисливські гвинтівки. Натомість виключено зброю калібром понад 12,7 мм та інші види важкого озброєння.

Таку зброю можна використовувати лише для оборони від російських військ. Особи, які користуються зброєю з цією метою, не несуть відповідальності за її застосування проти тих, хто здійснює збройну агресію, напавши на Україну.

У березні 2024 року міністр внутрішніх справ Ігор Клименко заявив, що в руках українців може перебувати від 1 до 5 млн одиниць зброї. До того ж більшість із неї була зареєстрована, однак міністр також визнав, що певна кількість «трофейної зброї» може зберігатися нелегально. До серпня 2025 року українці задекларували понад 11 тисяч одиниць зброї та понад 5 млн одиниць боєприпасів до зброї, знайденої під час війни.

Зростання проблеми нелегальної зброї

На думку Георгія Учайкіна, в Україні дуже багато зброї, але бракує саме тієї, яка могла б слугувати для самооборони.

«Незареєстрованої зброї, за оцінками нашої асоціації та міжнародних експертів, мінімум 5 мільйонів одиниць. Це ми беремо до уваги тільки стрілецьку зброю в калібрі до 12,7. Офіційно зареєстрованої зброї, тої, що хоч раз пройшла реєстрацію, – до 2 мільйонів одиниць. Пропорція має бути протилежна. Питання в тому, що відсутня зброя самозахисту – це короткоствольна нарізна вогнепальна зброя. Тобто справжні пістолети й револьвери, які весь світ носить з собою для захисту», – стверджує Учайкін.

Війна, що триває з 2014 року, призвела до появи значно більших можливостей для нелегального отримання зброї. І цілком зрозуміло, що не всі легалізують знайдену або «трофейну» зброю.

Додатковою проблемою є зростання кількості випадків втрати зброї та спецзасобів, які поліція реєструє від громадян України протягом останніх років.

«Відповідно до даних автоматизованих обліків, які формують органи поліції, у період з 1 січня 2023 року по 23 квітня 2026 року в інформаційно-комунікаційній системі „Інформаційний портал Національної поліції України" внесено 283 729 записів про втрату зброї, спеціальних засобів із числа, зареєстрованої за громадянами, та 2468 записи про їх викрадення», – поінформувала Національна поліція України, відповідаючи на запит порталу «Цензор.НЕТ».

Ситуація з нелегальним обігом зброї непокоїть європейські держави, особливо сусідів України. Європа вже має досвід посилення її нелегального обігу після завершення війни на Балканах у 90-х роках минулого століття.

Нещодавно польська поліція запустила проєкт «Trident», метою якого є підготовка до ефективного виявлення контрабанди зброї з України. Йдеться насамперед про період після завершення війни. Водночас представники польської поліції наголошують, що на сьогодні вони не фіксують випадків контрабанди зброї з України. ●

eprasa.pl 5b9ef97fc4

РОЗМОВА

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

Випадок, що став долею: як бандура відкрила світ і стала зброєю в підтримку України

Львів'янин Віктор Пашник прийшов до бандури випадково, але цей інструмент став його шляхом на все життя. Від вуличного музиканта до сучасного кобзаря – увесь цей час він несе українську культуру, допомагає позбуватися меншовартості й утверджує повагу до власної ідентичності. Під час війни його музика стала ще й інструментом боротьби: благодійні концерти перетворюються на реальну допомогу фронту. Нещодавній тур Польщею не лише порадував місцевих українців, а й дозволив зібрати кошти на автомобіль для військових, доводячи вкотре, що сила культури може мати цілком відчутний результат.

– Ви приїхали до Польщі з концертами, маючи конкретну мету, а результат, здається, виявився більш ніж задовільним?

– Так, я поставив собі ціль за півтора місяця зібрати кошти під час концертного туру Польщею, Німеччиною, а, можливо, іншими країнами, як Нідерланди, Франція чи Данія.

Основна мета була зібрати на автомобіль для військових і також частково покрити витрати на дорогу. Чесно кажучи, сталося навіть більше, ніж я очікував. Завдяки місцевим українцям із півночі Польщі вдалося організувати три концерти в один день, що фізично не просто.

– Ви концертували також в українській школі в Ґуровi-Ілавецькому, раніше – у Перемишлі та Кракові. Які враження від цих зустрічей з місцевими українцями?

– Враження – тільки найкращі. Для мене велика честь мати можливість доторкнутися до історії та культури українців, які живуть тут уже не одне покоління. У Перемишлі мені навіть провели невелику екскурсію українським Народним домом. Це справді особливе місце з унікальною атмосферою, гарною архітектурою, чудовим залом. Хоча людей на концерті було не дуже багато, зустріч пройшла тепло й щиро. Я вдячний усім, хто долучився до організації та підтримки у всіх місцях. У Кракові концерт не зовсім склався так, як хотілося, але ця поїздка дала мені інше – можливість побачити рідних. Там я зустрівся зі своєю родиною, кумами, які змушені були виїхати через війну. Це було дуже цінно для мене. Дорогою я також побачився із сестрою та племінницею у Варшаві. Такі зустрічі – це окреме щастя, яке важко переоцінити.

– Чому саме бандура? Що вас привабило в цьому символічному для українського народу інструменті?

– Це сталося зовсім випадково, адже я із заходу України, а бандура в нас не є традиційним інструментом. У нас більш поширені труби, акордеони, цимбали, скрипки.

Але так склалося, що я рік навчався в музичній школі. Це були 90-ті роки – непростий час і для України, і для Польщі. Один мій знайомий тоді сказав: «Із цього нічого путнього не вийде, йди краще вчитися на бандурі, раз ти такий патріот». А я дуже хотів вирватися з дому, з тих обмежень, у яких зростав: село, господарство, корови. Водночас було бажання побачити інший світ. І це навчання стало для мене таким шансом, я сприйняв його як певну долю. Добре вчився, успішно закінчив училище, і з того часу вже понад 30 років іду по життю з цим інструментом.

– У вашому житті був досвід мандрівного музиканта. Що це за шлях і що він вам дав?

– Це передусім досвід виживання й водночас глибокого пізнання світу. Дорога вчить усього: спілкування з людьми, вміння орієнтуватися в просторі, будувати власний маршрут – чи автостопом, чи за власні кошти, чи завдяки вуличним виступам.

Були й особливі мандрівки, наприклад, переходи через Кримські гори, куди я неодноразово вирушав із бандурою. Нести професійний інструмент на плечах – непросто, бо він важкий і потребує витривалості. З часом я намагався полегшити цей тягар. Тепер маю також гітару, щоб не перевантажувати себе, бо, зрештою, тіло має свої межі.

Та головне в цьому досвіді – не фізичні труднощі, а внутрішні відкриття. Це можливість по-справжньому відчути світ і навчитися розуміти людей. Вуличний спів

eprasa.pl 5b9ef97fc4

– надзвичайно тонке мистецтво, що вимагає щирості, чутливості до простору й моменту. Якщо знаходиш правильний тон і місце, це може не лише духовно наповнювати, а й віддячити матеріально, інколи навіть більше, ніж робота в офіційних культурних установах.

Втім, заробіток ніколи не був для мене головною метою. Лише одного разу я свідомо використав цей шлях як засіб, коли захотів записати платівку. За місяць виступів зібрав необхідні кошти й здійснив задум: записав роковий альбом. Це було у 2017 році.

Усе решта – про інше: про любов до природи, життя, світу в його розмаїтті. Я просто хотів бачити світ, і бандура стала для мене ключем до нього.

Цей спосіб життя дарував відчуття свободи: можливість жити поза звичними рамками, подорожувати, відкривати нові місця. Достатньо було взяти інструмент, найнеобхідніші речі – кілька книжок, телефон – і вирушити туди, куди кличе внутрішній голос.

Зима, звісно, вносила свої корективи. Тоді я повертався до більш осілого життя: допомагав удома або працював у ресторанах. Згодом, коли одружився, почав викладати у приватній школі. Але літо й досі залишається для мене часом дороги, й кобзарський спосіб життя є найближчим до мого серця.

– Сучасний кобзар… Як ви розумієте цю роль у XXI столітті?

– Мабуть, я розумію її так, як мене навчав мій учитель Василь Степанович Литвин, духовний наставник нашої кобзарської школи та її засновник. Водночас усвідомлюю, що, можливо, не завжди повністю відповідаю тому ідеалові, який він уособлював. Бо кобзар, за його переконанням, – це передусім людина твереза, свідома і внутрішньо дисциплінована.

Він сам не вживав алкоголю, був надзвичайно цілісною особистістю і до останнього подиху залишався глибоко відданим Україні. Саме цю любов і віру в сильну, незалежну державу він передавав нам, молодим учням. У цьому образі кобзаря, який він формував, була закладена головна ідея: працювати для того, щоб Україна ставала сильною, щоб українці не зазнавали приниження у власній країні, не почувалися другосортними.

Йшлося і про відповідальність, щоб українці були господарями на своїй землі, впливали на життя держави, цінували й берегли її ресурси. Звісно, не все вдається. Україна й досі стикається з викликами, зокрема впливом олігархічної системи. Але це шлях, на якому ми вчимося. Особисто для мене одна з головних місій – допомагати людям позбуватися комплексу меншовартості. Часом навіть доводиться робити це доволі прямо. Ми повинні навчитися любити свою культуру, поважати своїх героїв і, що не менш важливо, поважати одне одного. Адже все в цьому житті починається саме з поваги й вдячності.

– Коли ви відчули, що як музикант маєте долучитися до боротьби під час війни?

– Це сталося в перший день повномасштабного вторгнення. Пам'ятаю, як дружина сказала: «Йди помийся, вдягайся – війна». Тоді ми ще не розуміли, яким буде її масштаб, як швидко все розгортатиметься і чи дійдуть бойові дії до Львова сьогодні або завтра. Ми не знали нічого.

На той момент дружина була вагітна нашою третьою дитиною. Попри свій стан, вона проявила велику силу як людина, яка щиро любить Україну і відчуває відповідальність за неї. Саме вона першою сказала, що треба готуватися.

У перший день я нікуди не пішов, бо її стан був дуже вразливий. До цього часу в нашому житті сталася велика трагедія – ми втратили дитину. Це був надзвичайно складний період, який сильно вплинув на мене психологічно.

З того стану мене витягнули друзі, зокрема Юрко Романча з Холодного Яру – людина, яка багато робить для розвитку української культури, засновник потужного фестивалю. А також Володимир Чаботар – волонтер, який допоміг передати на фронт не один автомобіль. Саме вони підтримали мене і фактично повернули до дії.

Вони сказали: «Давай поїдемо, будемо робити концерти, збирати кошти». Юрко почав організовувати виступи, а з Володимиром ми вирушили в тур, який назвали «Від Сяну до Дону».

Спочатку планували зібрати на одну-дві машини для військових, але в процесі вдалося значно більше – ми купували автомобілі, ремонтували їх, забезпечували необхідними речами. Люди відгукувалися, і ми співали саме для того, щоб допомогти.

Можливо, я долучився до цього активного етапу не відразу. Бо те, що кожен із нас робив на початку – донати, підтримка – це важливо, але так робили мільйони українців. Для мене ж переломним моментом стало саме усвідомлення, що я можу бути корисним як музикант через свою творчість, живе слово і присутність.

– Що дає вам віру в Україну і перемогу?

– Це справді непросте питання. Думаю: передусім те, що є всередині мене самого. Якась внутрішня опора, яка не дозволяє втратити віру.

Люди втомилися від війни – це відчувається. Менше донатять, більше розчаровуються, зростає виснаження. Постійна напруга, страх, новини про обстріли – усе це впливає. Те, що відбувається, зокрема у великих містах, має на меті посіяти зневіру, змусити людей боятися, втрачати надію, шукати можливості виїхати.

Очевидно, що ніхто не зацікавлений у тому, щоб ми залишалися сильними, будували й відроджували свою державу. Але попри це, бачу й інше – я читаю повідомлення від наших військових, розумію, наскільки їм там важко. І водночас бачу, що вони тримаються, що вони дають відсіч.

Саме це мене найбільше підтримує та мотивує діяти далі, працювати, допомагати, бути корисним. Зокрема, робити те, що можу – організовувати концерти, збирати кошти, допомагати з транспортом для фронту. ●

eprasa.pl 5b9ef97fc4

ГРОМАДА

Ірина ПАТРА, Ґіжицько, 2026 р.
Фото надала авторка статті

Церква Пресвятої Трійці в Ґіжицьку

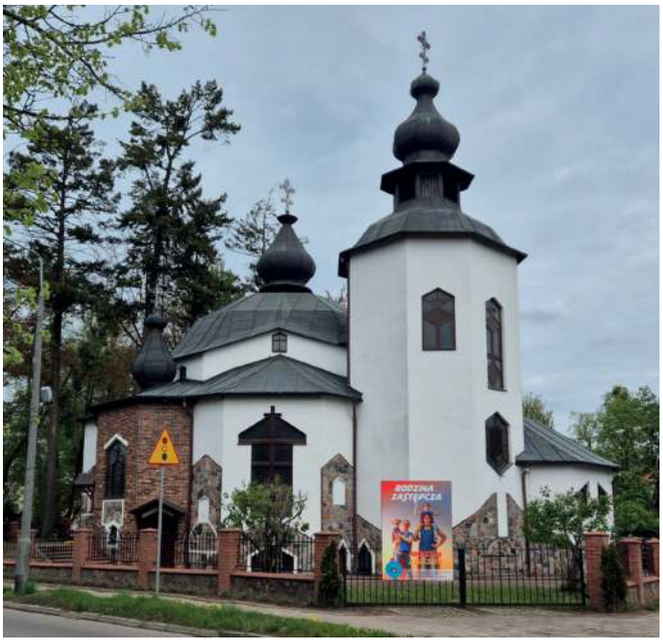

Історичний нарис парафії

Ґіжицько – невелике місто, що розташоване між двома дзеркалами води – озерами Кісайно і Негоцін. Влітку воно оживає, тому що сюди з'їжджаються мандрівники, зачаровані тихим плеском хвиль, золотими заходами сонця та особливою, спокійною атмосферою міста. І хто бодай раз відчув його магію, неодмінно прагне повернутися сюди знову.

В 1947 році на ґіжицьку землю потрапили також українці, але була це не туристична поїздка... Їх насильно привезено сюди товарними потягами, вирваних із корінням з рідних земель, позбавлених хат, змушених залишити все, що було їм найдорожче. Вони не знали, в якому місці опинилися, що з ними буде, де житимуть. Мазурський край став початком нового життя на чужині.

Під час акції «Вісла», яка почалася 28 квітня 1947 року, було депортовано приблизно 150 тисяч українців з південно-східної Польщі. Понад 56 тисяч було переселено на територію тодішнього Ольштинського воєводства, зокрема кілька тисяч – до Венґожевського повіту, до якого на той час належало Ґіжицько. Метою виселення була асиміляція українців на новому місці, полонізація й, треба відверто сказати, знищення української національної меншини в тодішній комуністичній Польщі.

Історія ґіжицької парафії нерозривно пов'язана з цими драматичними подіями 1947 року. Деяким українцям вдалося повернутися у рідні сторони, а ті, хто залишився, почали з часом розвивати громадське, релігійне та культурне життя, організували навчання рідної мови та релігії, зберігали звичаї і традиції.

В нових місцях проживання державний апарат Польської Народної Республіки заборонив відправляти богослужіння у греко-католицькому обряді. Однак з'являлися ініціативи душпастирського характеру, серед яких особливе значення мала діяльність отця Мирослава Ріпецького. Після примусового виселення із села Ліски (Грубешівського повіту) та прибуття до села Хшаново поблизу Елка, він, незважаючи на заборони та загрозу арешту, розпочав регулярне служіння для вірян з різних куточків Польщі, не лише Вармії та Мазур. Першу божественну літургію отець відправив 2 липня 1947 року в приміщенні колишньої школи, де оселився разом із дружиною і облаштував каплицю. До цього незламного священника приїздили люди з різних регіонів, щоб обвінчатися, охрестити дитину чи просто помолитися. Були серед них також ґіжиччани.

За деякий час виникли греко-католицькі парафії в Круклянках та Мілках. Ґіжиччанам їздити туди було вже ближче. Однак віряни мріяли про власну церкву, щоб відправляти богослужіння на місці. Не один раз українські священники зверталися до римо-католицьких парафій з проханням надати можливість відправ у неділі й свята в їхніх костелах. Однак відповідь завжди була негативною. В жовтні 1987 року греко-католики звернулися до парафіяльної ради євангельського костелу, але і від них прийшла негативна відповідь. Хоча у місті не було ще української парафії, в невеликому помешканні Ольги та Миколи Пекарів відбувалися уроки релігії та української мови, які згодом було перенесено до світлиці. Коли виникли проблеми з мешканцями будинку та витратами на утримання цього місця, думка про будівництво власної церкви ставала все більш реальним громадським проєктом.

Перші ініціативи щодо організації богослужінь були започатковані в листопаді 1990 року за активної підтримки отця Марка Скірки ЧСВВ, хоча формально парохом був призначений отець Петро Кушка ЧСВВ. Вже 20 листопада 1990 року було подано офіційне звернення до міської влади з проханням про виділення земельної ділянки під будівництво храму. 21 листопада 1990 року відбулися збори вірян, на яких створено Комітет побудови церкви на чолі з Мирославом Біласом, який виявився добрим духом, що опікувався будівництвом, та щедрим його меценатом. До складу комітету ввійшли Роман Качмар, Владислав Бунько, Катерина Гамулка, Марія Бутрим, Євген Любас, Іван Пік, Зенон Дранка, Станіслав Міхніч, Мирон Міштук, Теодор Филяк, Ярослав Кордан та Дмитро Шарко.

Паралельно з розв'язанням питань, пов'язаних із земельною ділянкою, знову відбувалися переговори з місцевою євангельською парафією щодо можливості проведення греко-католицьких богослужінь у їхньому храмі. В той час євангельським парохом в Ґіжицьку був пастор Януш Ягуцький, який цього разу прийшов з великою допомогою. Щоб збудувати добрі відносини й взаємну довіру, у Ґіжицьку почали організовувати екуменічні богослужіння, спільні зустрічі, розмови євангельських християн та греко-католиків. Це дало результат, і 7 квітня 1991 року парафіяльна спільнота євангельсько-аугсбурзького костелу в Ґіжицьку тим разом висловила згоду на проведення богослужінь, а 8 квітня 1991 року було підписано офіційну угоду про надання храму для потреб греко-католицької громади на час будівництва їхньої власної церкви. Греко-католицькі віряни згадують особу пастора Януша Ягуцького з великою теплотою і вдячністю, адже саме він у важкий час надав підтримку та допомогу.

eprasa.pl 5b9ef97fc4

Особливою подією стало освячення хреста та ділянки під будівництво церкви, яке здійснив владика Іван Мартиняк 18 травня 1991 року. В цей день на площі зібралася велика громада вірян не тільки з Ґіжицька, але також Круклянок, Видмін, Венґожева, Кентшина, Мілок, Бань-Мазурських та інших місцевостей, які увійшли до складу ґіжицької парафії. На торжество посвячення були запрошені й прибули генеральний вікарій отець Юліан Ґбур з Ґурова-Ілавецького, тодішній декан Ольштинського деканату отець Мелетій Білинський ЧСВВ, магістр василіянського новіціяту отець Володимир Ющак ЧСВВ та багато інших священників. Присутніми були також пастор Януш Ягуцький з членами парафіяльної ради, отець Юрій Сенейко – парох православної парафії в Ґіжицьку, римо-католицький декан отець Едвард Бурчак зі Старих Юх – великий приятель нашої церкви та сердечний друг покійного отця митрата Мирослава Ріпецього. Долучилися й представники міської влади. Був бургомістр Ґіжицька Ян Ґрабовський, його заступник та голова міської ради.

Перша греко-католицька свята літургія в євангельському храмі була відправлена 26 травня 1991 року, у день Зіслання Святого Духа, за участю генерального вікарія отця Юліана Ґбура, отця Петра Кушки ЧСВВ та отця Марка Скірки ЧСВВ. У цей же день відбулося перше святе причастя дітей, що стало офіційним початком парафіяльного життя церкви Пресвятої Трійці в Ґіжицьку. Формальне заснування парафії було затверджене декретом перемиського єпископа від 5 травня 1991 року.

Ділянку під забудову церкви було придбано 21 травня 1991 року, й того ж дня міська влада нотаріально передала її у довічне користування парафії. Після отримання письмових дозволів почалися будівельні роботи. Проєкт храму розробив архітектор із Перемишля – інженер Яцек Мермон, з яким було підписано договір 20 травня 1991 року.

Хоча ділянку вже було придбано, у серцях людей жевріли сумніви: чи під силу їм буде довести справу до кінця, бо парафія – не така вже й велика, а її віряни не такі й сильні. І тут з допомогою прийшли усі навколишні греко-католицькі парафії та поодинокі віряни з Польщі та української світової діаспори, які жертвували свої гроші на будівництво храму. Про збір коштів дбали отець Петро Кушка ЧСВВ, отець Марко Скірка ЧСВВ та отець Григорій Столиця ЧСВВ. Щедрість жертводавців, працьовитість парафіян та відданість згаданих отців дозволили побудувати храм в дуже короткий час.

До зими 1991 року було завершено будівництво підвалу та перекриття над ним. Майстрів для зведення церкви привіз із Одещини Теофіл Филяк. Однак будували вони не самі, помічників було багато. Кожного дня з великим ентузіазмом до будівельних робіт приєднувалися віряни. Багатьох із них вже немає серед живих – Юлія Флис, Марія Яремус, Ярослав Кордан, Роман Качмар, Теофіл Филяк, Катерина Гамулка, Іван Міхніч, Зенон Дранка, Еміліян Мартиняк, Ірина та Роман Заобідні, Олександр Руднянін, Олекса Шарко, але парафіяльна спільнота Ґіжицька зберігає про них вдячну пам'ять.

Протягом 1992 року було зведено стіни храму та встановлено дах. Його і куполи також зробили майстри з України, зі Львова. Варто згадати, що Зенон Дранка забезпечив підключення до водопроводу та каналізації. Дерев'яну конструкцію куполів церкви, лавки й сповідальниці виготовив столяр Богдан Филяк, балюстради на хорах та двері – столяр Мирон Міштук, вікна – Богдан Бунько, двері – пан Підпірко з Пілаків, мармурову підлогу поклав пан Юнович. Христофор Патра утеплив купол церкви зсередини, покрив гіпсокартоном і разом зі Славомиром Іванюрою побілив стіни. Матеріали, необхідні для будівництва, власним транспортом привіз Владислав Бунько від гуртовика з Марок. Олександр Ориньчак облицював плиткою та поклав плінтус в церкві, підвалі й на хорах. Мирослав Білас провів електрику, привіз і розстелив біля святині свіжу зелену траву. Він також поклав перед храмом бруківку. Решту бруківки довкола церкви через кілька років виклав Ярослав Телепко. Ганна Любас (нині – Головач) не один раз годувала у своєму ресторані «Relax» несподіваних гостей парафії.

Після виїзду отця Марка Скірки ЧСВВ до Риму відповідальність за будівництво перебрав на себе отець Григорій Столиця ЧСВВ, який майже кожного дня працював фізично на будівництві разом з будівельниками й парафіянами. Залученість та відповідальність отця Григорія, турбота про долю парафії принесли чергові успіхи. Завдяки його старанням Ганна Хомінська передала для парафії хату на вулиці Зеленій у Ґіжицьку. В другій половині 1990-х років у цій хаті та селі Марцинова-Воля тодішні парохи отець Павло Старух ЧСВВ, а потім отець Дмитро Гарасим ЧСВВ у співпраці з Пластом організували табори для дітей.

Урочисте освячення новозбудованого храму в Ґіжицьку відбулося 17 червня 1995 року, його здійснив владика кир Іван Мартиняк.

Впродовж наступних років парафіяни дбали про впорядкування святині та довколишньої території. У 1998-му було встановлено систему опалення, але вона не забезпечувала необхідного тепла в церкві, тому через кілька років її модифікували. В 1999 році фірма Ярослава та Анни Телепків розпочала зведення огорожі навколо церкви. Пізніше було створено іконостас та жирандоль авторства Івана Плонського та Богдана Бутрима. Ікони до іконостаса написали Катажина та Збіґнєв Варакси з Видмін. Впорядковано подвір'я, встановлено громовідвід, звукове обладнання та електронні дзвони. На зовнішній стіні церкви розміщено меморіальну таблицю для вшанування пам'яті жертв акції «Вісла», біля церкви поставлено березовий хрест в пам'ять про Великий голод в Україні 1932-1933 років. В кожну річницю Голодомору після богослужінь у храмі парафіяни запалюють біля цього хреста свічки.

12.

eprasa.pl 5b9ef97fc4

Продовження з 11 сторінки

Протягом 1998 року душпастир церкви отець Павло Старух ЧСВВ редагував «Парафіяльний вісник» греко-католицької парафії Пресвятої Трійці в Ґіжицьку. Бюлетень мав не лише релігійний зміст, а й містив актуальні церковні оголошення, вірші та дитячу сторінку. У той час у недобудованому, але вже опалюваному підвалі церкви відбувалися сходини Пласту під керівництвом пластунки Мирослави Борової.

У 1999-2006 роках було збудовано підвал (світлицю). Деякий час підвал облаштовували Стефанія Кордан і Галина Красуська. В неділі там можна було з'їсти вареники або випічку, котру приготували парафіянки. Щоб покращити діяльність, парафіяльна рада вирішила передати управління підвалом подружній парі – Галині та Юрію Красуським, які віддано працювали там до 2009 року. У підвал придбано більярдний стіл та стіл до настільного тенісу. Деякий час там відбувались парафіяльні тенісні змагання.

У 2006 році сталася чергова подія. Поблизу церкви встановлено камінь, подарований Євгеном Любасом. На камені польською, українською та німецькою мовами написано назву церкви. Виготовив його венґожевський каменяр Андрій Фешак.

Кожного року в парафії Пресвятої Трійці у Ґіжицьку відбувається храмовий празник, на який прибувають не тільки отці сусідніх парафій, але і їхні парафіяни. Після служби божої ґіжицька парафіяльна громада в підвальному приміщені пригощає своїх гостей. Зимою в церкві дітей зустрічає святий Миколай, а після Різдва в підвалі відбувається парафіяльний Святвечір. З вертепом і колядками виступають діти та молодь Міжшкільного пункту навчання української мови та релігії з Ґіжицька. Багато років їхню підготовку здійснювали вчителі рідної мови – Ірина Патра, Ярослава Кобилко, Мирослава Хоховська та сестри-катехитки, які, на жаль, переїхали в інший регіон Польщі. Музичні виступи дітей та молоді готував вчитель музики Роман Рапіта. Тепер з ними працюють вчителька української мови Аня Филяк та отець Партеній Підчеха ЧСВВ.

У 2009 році було проведено капітальний ремонт церкви, під час якого відновлено іконостас, з обох боків храму встановлено аналої, а над ними розміщено ікони святих. На склепінні купола зображено святих, а нижче – ікони найважливіших релігійних свят. Над вхідними дверима міститься тризуб, а над ним картина хрещення Русі-України. Автором інтер'єру та виконавцем був Христофор Патра. У той час отець Дмитро Гарасим ЧСВВ прощався з ґіжицькою парафією. Проте йому ще вдалося придбати в Україні світильники, монтаж яких було завершено під час цього ремонту. Їх розташовано на стінах хорів, храму та поблизу іконостаса.

По роках служіння церква знову потребувала ремонту. Для оновлення і фарбування стін парафіяльна рада вибрала Славомира Іванюру з Кентшина. У 2019 році відновленням дверей зайнялись Христина і Володимир Міштуки, а через три роки вони оновили вікна.

Парафія активно долучається до мистецьких та релігійних заходів, що проходять у Ґіжицьку. Кожного року парафіяни беруть участь в різних подіях, які організовують римо-католицькі або євангельські костели, зокрема це екуменічні служби Божі, Хресна дорога, спільне колядування, різдвяні зустрічі в Домі соціальної допомоги. Парафія надалі активно співпрацює з євангельською парафією та її парохом Кристіаном Борковським. Про ці добрі відносини

нагадує вірянам встановлена над царськими воротами ікона Пресвятої Трійці, яку наші друзі євангельські християни подарували церкві в день її освячення.

При храмі у Ґіжицьку діє парафіяльна рада, а в ній будівельна, літургійна, порядкова, харитативна секції та секція збереження національної свідомості. Кожна з них має свої завдання, які там ретельно виконують і про які звітують на засіданні ради.

З перших днів існування ґіжицької парафії діє церковний хор. Перших хористів згуртувала в 1990-х роках Катерина Добжанська. Вже у своєму храмі довголітньою і відповідальною керівницею була Катерина Константинович. Після неї диригенткою хору стала Вікторія Петюк, яка приїхала до Ґіжицька з українського міста Дубно. Під її керівництвом хористи брали участь у численних заходах парафії та міста. Сьогодні опікуном хору є Іван Пік.

Церква Пресвятої Трійці в Ґіжицьку, немов писанка, стоїть в оточенні зелені, але, щоб цей образ зберігся, працює багато людей. Від самого початку існування святині про неї дбали Марія Міхніч та Марія Козьолко. Згодом їхні обов'язки перейняли Марія Новік та Михайло Кащак, які протягом багатьох років віддано й сумлінно служили церкві, дбали про порядок та красу храму. Певний час у церкві допомагали Люба Целеп, Олександра Осєчко та Ірина Чумак. Нині про чистоту й красу святині щоденно дбає Стефанія Когут. Їй допомагають Ірина Тимошук та Віра Банась. За порядком навколо церкви, квітами та належною чистотою вишитих рушників слідкує Галина Пік. Родина Міштуків піклується про те, щоб на кожне Різдво були гарні ялинки, а на Зелені свята свіжі берізки.

У співпраці з місцевим гуртком Об'єднання українців у Польщі, а пізніше Мазурським відділом ОУП парафія Пресвятої Трійці в Ґіжицьку з 2001 року організовує Міжнародні концерти церковної музики, які стали важливою подією в регіоні, бо у них беруть участь хори різних конфесій з Польщі та з-за кордону. Концерти відбуваються у храмах

eprasa.pl 5b9ef97fc4

Ґіжицька, Венґожева, Круклянок, Бань-Мазурських, Видмін, у Бистрому та Вількасах. Репортажі з цих виступів можна подивитись у соцмережах та на телебаченні, послухати на Радіо Ольштин. Про ці міжнародні концерти пишуть «Наше слово», «Ґазета ґіжицька» та «Ґазета ольштинська». Ініціаторами й першими організаторами заходу були Марія і Роман Тузи та Іван Пік.

Парафія Пресвятої Трійці спільно з діячами ОУП кожного року співорганізовує та надає патронат зустрічам дітей на «Святі дитячої творчості», який останнім часом відбувається в Ридзеві. Ідея свята народилася в 1995 році в Міжшкільному пункті навчання української мови й релігії у Ґіжицьку при Початковій школі № 7, коли вчительки української мови Ярослава Кобилко та Ірина Патра вирішили зібрати дітей з регіону, щоб вони могли показати на сцені свої художні таланти та весело провести час разом.

З 1995 року парафія спільно з ґіжицьким Міжшкільним пунктом навчання української мови та діячами ОУП організовують День дитини. Спершу – в Марциновій-Волі, пізніше – в Брожівці, а в останні роки цей захід перейменовано на Деканальний день родини й відбувається він у Ридзеві на ділянці Зеновії та Мирослава Біласів.

Парафія, у співпраці з гуртком ОУП, вшановує пам'ять жертв Голодомору, організовує річниці Незалежності України, шевченківські свята, святвечори та інші культурні й релігійні події та заходи.

Коли у лютому 2022 року росія, керована режимом путіна, напала з війною на незалежну Україну, протягом багатьох тижнів у підвалі церкви надавали допомогу біженцям. Численні парафіяни та члени ґіжицького гуртка ОУП на чолі з Дам'яном Міштуком і парохом отцем Василем Парасюком ЧСВВ організували підтримку для українців, які опинилися в Ґіжицьку, а також відправляли допомогу в Україну. Через церковний штаб допомога українській державі йшла від повіту, міста, сусідніх ґмін та закордонних партнерів.

Волонтерська діяльність триває до сьогодні. За допомоги парафіян – фінансової чи організаційної – Христофор Патра і Дарій Ольшевський разом з «Ukrainian Bikers» і Міжнародним благодійним фондом «Серця разом» передають гуманітарну допомогу людям, які живуть в найнебезпечніших регіонах України. Возять туди речі, а також автомобілі й усе необхідне для військових на передову.

Великоднього ранку 25 квітня 2022 року українська громада Ґіжицька, влада міста і ґміни та брати й сестри з України спільно сіли до святкового великоднього столу. Організаторами були парафія в Ґіжицьку та місцевий гурток Об'єднання українців у Польщі, а спонсорами Мирослав і Роман Біласи.

Діти – це майбутнє Церкви й Нації, тому їм у Ґіжицьку завжди приділяють особливу увагу. До 2023 року навчання релігії в місті вели сестри служебниці НДМ. Історія парафії Пресвятої Трійці в Ґіжицьку нерозривно пов'язана з їхньою присутністю і служінням. Місія сестер почалася у 1984 році, коли дві монахині – сестра Йосафата Боднар та сестра Магдалина Ожанська – прибули до міста, щоб у приватному помешканні Ольги та Миколи Пекарів навчати дітей релігії. Тоді ще не було тут греко-католицького храму, але сестри вже заклали підвалини спільноти, яка з часом народилася та розвинула свою діяльність.

З початком дев'яностих років у Ґіжицьку засновано Міжшкільний пункт навчання української мови та релігії при Початковій школі № 7. Уроки відбувалися з 16:00 до 19:30. Пізно, але завдяки тісній співпраці сестер, вчителів української мови, батьків і самих дітей вдавалося успішно працювати, проводити культурні та організаційні заходи. Упродовж років сестри формували не лише релігійну, але й національну ідентичність вірян. Вводили у красу візантійської літургії, навчали церковних пісень, традиційних обрядів і молитов. Готували дітей до таїнств, а також життя в дусі спільноти й служіння. Сестри разом з вчителями, батьками та дітьми відвідували мешканців Дому соціальної допомоги, щоб показати, що християнство – це не лише слово, але й вчинки. Монахині були присутні в кожній сфері парафіяльного життя: організовували реколекції, урочистості, майстер-класи, зокрема з іконопису, які ставали вступом до глибинної молитви Сходу. Разом з молоддю вирушали у прощі, табори, на європейські зустрічі «Taizé», фестивалі релігійної пісні. Проводили події для батьків, молоді та жінок, творячи простір молитви, розмови й взаємної підтримки.

Протягом цих років у Ґіжицьку служили сестра Йосафата Боднар (1984-1990), сестра Магдалина Ожанська (1990-1991, 2014-2016), сестра Стефанія Бучковська (1991-1995), сестра Олена Манькут (1995-1998, 2008-2014, 2016-2022), сестра Анна Дрозд (1998-2001), сестра Наталія Маціна (2001-2008), сестра Оксана Ващур (2022-2023), сестра Франциска Саламашек (2016-2022). Сестрам в ґіжицькій парафії допомагали сестра Партенія Куриляк, сестра Тетяна Ковальчик, сестра Дам'яна Вільховська, сестра Єремія Підлипчак, сестра Даниїла Шумна.

Після виїзду сестер уроки релігії вели брат Богдан П'єтночко та парох Ґіжицька отець Василь Парасюк ЧСВВ. Зараз релігії в місцевій Початковій школі № 7 в Ґіжицьку навчає теперішній парох отець Партеній Підчеха ЧСВВ. Він також збирає кожної неділі молодь для роздумів над Словом Божим. На початку 2024 року при парафії засновано чоловіче братство св. Василія Великого, до якого приєдналось 10 осіб.

26-29 серпня 2025 року в ґіжицькій парафії відбувся Другий василіянський молодіжний з'їзд «Гірчичне зерно». Це проєкт, який має на меті допомогти молодій людині реалізувати себе, зберігати християнські цінності в сучасному світі.

З ґіжицької парафії походить отець диякон Богдан П'єтночка, який свого часу служив у нашій церкві. Тепер він служить в Ольштині при владиці Аркадію Трохановському.

Від самого початку душпастирську опіку над греко-католицькою громадою в Ґіжицьку здійснювали отці василіяни. Перші ініціативи щодо організації богослужінь були започатковані в листопаді 1990 року за активної підтримки отця Марка Скірки ЧСВВ (1991-1992). Саме отець Григорій Столиця ЧСВВ (1992-1996) і отець Петро Кушка ЧСВВ (1991), а також парафіяльна рада взяли на себе велику відповідальність за збір коштів на будівництво церкви. Протягом історії парафії душпастирське служіння здійснювали теж отець Павло Старух ЧСВВ (1996-1998), отець Дмитро Гарасим ЧСВВ (1998-2009), отець Василій Кепещук ЧСВВ (2009-2016), отець Василь Парасюк ЧСВВ (2016-2024), отець Партеній Підчеха ЧСВВ (від 2024-го).

Згідно з парафіяльною статистикою в 1991-2025 роках у парафії було 258 хрещень, 123 вінчань і 281 похорон.

Парафія Пресвятої Трійці в Ґіжицьку була створена греко-католицькими священниками отцями василіанами завдяки рішучості та активності парафіяльної громади. Не всі прізвища працьовитих парафіян і добродіїв храму тут згадані окремо, але кожен із них залишив не одну краплю поту і немалий гріш. Хай історія ґіжицької церкви буде свідченням про тих, хто прийшов сюди не за власним бажанням, але зумів вистояти й пустити коріння. ●

eprasa.pl 5b9ef97fc4

ІСТОРІЯ

Леся САМЧИНСЬКА
Фото з Вікіпедії

Батько української метеорології

Ми звикли починати свій ранок із погляду на екран смартфона, щоб дізнатися, як одягнутися і чи брати парасольку. Для нас це звичайна буденна річ, але наприкінці XIX століття погода для будь-кого була загадкою, а часто і вироком, адже посуха могла означати голод, а раптовий шторм на морі – загибель корабля. Саме тоді в Україні з'явився науковець, який вирішив, що стихія більше не повинна бути непередбачуваною. Це був Олександр Вікентійович Клосовський. Його життя – це історія людини, котра вміла читати мову неба і моря. Він народився в епоху, коли метеорологія складалася з прикмет і здогадок, а залишив по собі точну науку, без якої сьогодні неможливо уявити сучасне життя.

Шлях до покликання

Олександр народився 30 травня 1846 року в Житомирі в родині священника. Незважаючи на духовне коріння, юнака вабили суворі закони фізики. Освіту він здобув у Києві в Імператорському університеті Святого Володимира (нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка), який закінчив у 1868 році.

Майбутній науковець не відразу віднайшов своє покликання. Після закінчення університету він викладав фізику та фізичну географію студентам Київської військової гімназії. Але його справжня пристрасть до атмосферних явищ спалахнула під час наукового відрядження до Європи, яке стало поворотним моментом, перетворивши талановитого фізика на засновника метеорологічної науки. В 1879-1880 роках Клосовський вирушив за кордон у дворічне наукове турне, аби дізнатись, як європейські вчені вивчають хаос стихій за допомогою обсерваторій. В Німеччині він студіює теоретичні основи фізики та метеорології, освоюючи методи математичної обробки даних. У Відні відвідує Центральний інститут метеорології та геодинаміки, у Швейцарії знайомиться з роботою гірських обсерваторій та методами спостереження за хмарами й атмосферним тиском. У Парижі навідується до Центральної метеорологічної обсерваторії Франції, вивчає систему прогнозування штормів та штормового попередження для портів, що пізніше впроваджує в Україні.

Повернувшись з Європи, Клосовський починає займатися метеорологічними спостереженнями по місту Києву. У 1880 році захищає магістерську дисертацію, присвячену теорії походження циклонів, а вже наступного року переїздить до Одеси.

Народження української метеорології

Сонячна Одеса стала головною науковою лабораторією метеоролога-початківця. Працюючи доцентом фізичної географії Новоросійського університету (нині – це Одеський національний університет імені І. І. Мечникова), за кілька років він захищає докторську на тему такого явища як грози, за що отримує золоті медалі від Імператорської академії наук та Імператорського російського географічного товариства.

І ось, отримавши звання професора й обійнявши посаду завідувача кафедри фізичної географії, він розуміє: щоб займатися омріяною науковою діяльністю і вивчити клімат степової України, зусиль одного дослідника в кабінеті замало – йому потрібні «очі» по всій країні.

Тому в 1886 році професор створює першу в російській імперії мережу добровольчих метеорологічних станцій – «Південноруську метеорологічну організацію». Географія досліджень Клосовського вражала своїм розмахом: створена ним мережа станцій охопила Бессарабську, Херсонську, Таврійську губернії, а також південні частини Київщини й Поділля, поширюючись і на росію. Вона налічувала понад 1700 пунктів спостереження, більшість з яких зосереджувалася на фіксації дощів, грозової активності та висоти снігового покриву. Особливу цінність мали сільськогосподарські щоденники, які вели добровольці. Це був своєрідний прообраз сучасного краудсорсингу (колективного розуму): близько тисячі добровольців, серед яких були вчителі, лікарі, священники та просто освічені селяни, щодня фіксували опади, температуру і напрямок вітру. Олександр Вікентійович ставився до цих даних з майже релігійним трепетом, розуміючи, що кожна цифра – це ключ до майбутнього врожаю та безпеки людей.

Він був першим, хто почав вивчати агрометеорологію. До приходу Клосовського в Одесу метеорологічні дані були фрагментарними. Дослідник називав тогочасний стан науки «сліпотою перед обличчям стихії». Натомість він розробив спеціальні спрощені інструкції, щоб будь-хто, навіть без вищої освіти, міг точно зафіксувати час початку грози чи товщину снігу. Клосовський пояснював хліборобам, що не слід чекати милості від природи, а треба знати її цикли. Він впровадив систематичне спостереження за фазами розвитку рослин одночасно з погодними змінами, що і нині залишається агрометеорологічним стандартом в Україні.

Вивчення Чорного моря

Інтереси науковця-метеоролога не обмежувалися лише погодою. Душа і серце колишнього житомирянина встигли просочитися справжнім одеським духом. Дуже швидко Клосовський став початківцем з вивчення погодного режиму, солоності й температури Чорного моря. У своїй праці «Про фізичні властивості вод Чорного моря та їхні зміни протягом року» (1889) вперше систематизував дані про температуру морських глибин.

У 1890-х роках він організував серію експедицій для вивчення гідрологічного розрізу моря й дослідив явище апвелінгу – підйому холодних глибинних вод до поверхні під впливом вітру, що було критично важливо для рибальства в Одеському регіоні.

Клосовський не просто описував воду – він бачив море як живий організм, що постійно взаємодіє з атмосферою. Для нього Чорне море було ніби величним дзеркалом, у якому відбивалися всі кліматичні процеси. Його дослідження випаровування води та взаємозв'язку морських течій із вітрами заклали фундамент сучасної української

eprasa.pl 5b9ef97fc4

океанографії. Олександр Вікентійович став головним «детектором штормів», розробивши перші методики прогнозування морських бур, завдяки чому судноплавство у Чорному морі стало значно безпечнішим. Ба більше, метеоролог довів, що морські течії та температура води безпосередньо впливають на врожаї в глибині материка.

Кліматологія як мистецтво

Клосовський був людиною неймовірної енергії. У 1892 році він заснував і почав видавати журнал «Метеорологічний вісник», який став головним майданчиком для обміну знаннями в цілій російській імперії. Особливу наукову цінність мали його праці, присвячені природі гроз та граду. Однак головний науковий «подвиг» дослідника відбувся наприкінці XIX століття. Працюючи в Новоросійському університеті, Клосовський неодноразово відвідував Європу з короткостроковими візитами, щоб закупити прилади (барографи, термографи, анемографи), які він замовляв у найкращих механіків Парижа та Берліна. Саме ці прилади стали «технічним серцем» обсерваторії Новоросійського університету в центрі Одеси, яку професор заснував у 1894 році. Це був справжній технічний прорив того часу: поки більшість науковців світу щогодини записували дані вручну, Клосовський зробив ставку на самописні прилади без участі людини. Був збудований магнітний павільйон без жодного залізного цвяха, аби не спотворювати показники магнітного поля Землі. Деякі прилади були з'єднані електричними дротами з вежею обсерваторії, що дозволяло фіксувати силу вітру та тиск автоматично. Такий новаторський підхід дозволив Клосовському зробити свою обсерваторію однією з найкращих у Європі за рівнем автоматизації спостережень наприкінці XIX століття. Одеська обсерваторія стала однією з небагатьох у світі, де велося безперервне автоматичне документування життя атмосфери, а до Одеси регулярно приїздили європейські метеорологи, щоб побачити, як все організовано.

Міжнародне визнання

Тож не дивно, що український кліматолог стає шанованим членом європейської наукової спільноти і як експерт бере участь у метеорологічних конгресах, що проходять у Мюнхені та Римі, де доповідає про стан досліджень на півдні України. Олександр Вікентійович отримує статус члена Міжнародного метеорологічного комітету – найвищого органу тогочасної світової метеорології. Його ідеї щодо ведення сільськогосподарських щоденників паралельно з метеорологічними замірами згодом лягли в основу агрометеорологічних служб багатьох європейських країн. Завдяки працям українського метеоролога німецькі та французькі науковці змогли побудувати цілісні моделі руху повітряних мас над Євразійським континентом.

Сам Клосовський після чергових відвідин Європи часто наголошував, що європейська наука сильна своєю технікою, але українська має перевагу в ентузіазмі та масштабах природного полігону.

Вершиною наукової діяльності професора стала грандіозна праця «Клімат України», яка побачила світ у 1898 році. Це було перше фундаментальне дослідження, де землю розглянуто як єдиний кліматичний організм. Уперше в історії кліматології клімат окремого великого регіону був описаний з географічною і математичною точністю (ще б пак, адже Клосовський був фізиком!). Олександр Вікентійович науково довів, що Україна представляє унікальний перехідний характер клімату, а метеорологічні явища (посухи, бурі) мають свою циклічність. Він також показав, що сільське господарство повинно базуватися на наукових прогнозах, а не на сліпій удачі. Науковець вважав, що Україна є унікальною географічною зоною з власними кліматичними закономірностями.

Фінал великої праці

Завдяки Клосовському Україна долучилася до розвитку світової науки. Журнал «Метеорологічний вісник», який він випускав, читали в Парижі, Лондоні та Вашингтоні. Коли у 1903 році професора обирали членом-кореспондентом Академії наук, у характеристиці було зазначено, що його праці з вивчення електричних явищ в атмосфері (гроз) є найбільш детальними у Європі. Відомий австрійський метеоролог Юліус фон Ханн стверджував, що «система агрометеорологічних спостережень Клосовського – це майбутнє, до якого Європа тільки починає йти».

У 1909 році Олександр Вікентійович переїздить до Петербурга, де очолює Головну фізичну обсерваторію. Це був період визнання його як «патріарха метеорології». Світ побачили десятки ґрунтовних праць науковця з кліматології та метеорології України й росії.

Однак попри високий статус, він залишався простою у спілкуванні людиною і міг годинами обговорювати з молодими студентами форму хмар або методи вимірювання сонячної радіації. Клосовський завжди був вірним своєму принципу, що наука повинна служити людям. Часто йому доводилося бути меценатом заради науки: більшу частину обладнання для своїх досліджень він купував власним коштом або переконував відомих доброчинців інвестувати у цю галузь.

Турбуючись про майбутні покоління дослідників, науковець залишив по собі детальний навчальний курс метеорології та підручники з фізичної географії й геофізики для вишів, що стали провідниками для майбутніх студентів. Клосовський вважав, що наука не має права бути нудною. Його підручники, зокрема «Основи метеорології», написані надзвичайно живою мовою. Він часто повторював студентам, що метеоролог повинен мати уяву поета і точність артилериста. На думку колег одеського науковця, він мав дивовижний дар – бачити за нудними колонками цифр живий пульс природи.

Початок Першої світової війни глибоко вразив і засмутив Клосовського. Науковець, який все життя вивчав небо як джерело дощу для всього живого, був змушений спостерігати, як його знання стають інструментом смерті – метеорологію почали використовувати не для мирних потреб, а для розрахунків артилерійських обстрілів і авіаударів.

Життя великого науковця обірвалося 31 березня 1917 року на зламі епох, коли світ, який він так ретельно досліджував і вимірював, почав руйнуватися. Але Олександр Вікентійович пішов, залишивши по собі дещо вічне – він перетворив розрізнені спостереження про погоду на розуміння клімату України та систему метеорологічних прогнозів, якою фахівці сучасного Українського гідрометцентру користуються й досі. Він був науковцем європейського масштабу, і його спадок – це не лише вчення про клімат, а кожен врятований від посухи колосок хліба і кожен чорноморський корабель, що не потрапив у шторм. Створена Клосовським система метеорологічного спостереження інтегрована сьогодні також і в оборонну сферу України: кожен виліт літака чи пуск ракети враховує дані, збір яких починався з його «мережі добровольців» наприкінці XIX століття. ●

eprasa.pl 5b9ef97fc4

ВІСТІ З ЛЕМКІВЩИНИ

Виставка живопису в Ряшеві, натхненна Лемківщиною

В галереї Воєводського культурного центру в Ряшеві відбулося відкриття виставки живопису «Поклик. Лемківщина в діалозі мистецтва та поколінь» (Przywołanie. Łemkowszczyzna w dialogu sztuki i pokoleń).

На виставці представлені роботи двох художниць: Марти Криницької-Ожех та Барбари Губерт.

«Спільним знаменником їхньої творчості є посилання на традиції та досвід культурного пограниччя на південному сході Польщі, що розуміється як простір, де переплітаються спогади, історії та індивідуальні наративи», – зазначає Воєводський культурний центр у Ряшеві (ВКЦ) на своїй фейсбук-сторінці.

Марта Криницька-Ожех є випускницею факультету мистецтв Ряшівського університету, яка у своїй художній практиці часто звертається до лемківського коріння. Художниця спирається, зокрема, на картини Марка Ротко та Юрія Новосільського, а також на пам'ять, пов'язану з лемківською спадщиною та традицією ікон.

Барбара Губерт, випускниця факультету живопису Академії образотворчих мистецтв у Кракові, у творчості повертається до місць, які зникли з мап, але залишилися в пам'яті. Вона дивиться на сліди зруйнованих сіл, що були залиті водами Солинського озера. А архівні світлини, які є частиною картин, нагадують нам про нелегку історію переселенців Лемківщини.

Як зазначають організатори, на виставці у Ряшеві мисткині представляють дві нові серії робіт, які розширюють та поглиблюють їхні попередні творчі дослідження. Марта Криницька-Ожех пропонує цикл під назвою «Поклик», тоді як Барбара Губерт презентувала кілька паралельних серій під назвами «Тиша пам'яті», «Груповий портрет», «Сім'я – Спогади», «Шари пам'яті» та «Жнива».

«Хоча кожна з них (художниць – прим. ред.) використовує різну художню мову, їх об'єднує інтерес до пам'яті місця та спроба візуально її зафіксувати – не як реконструкцію, а відкритий, багатошаровий процес виявлення слідів минулого в сучасному живописі», – читаємо на фейсбук-сторінці Культурного центру.

Під час вернісажу голос взяли не лише мисткині та куратор виставки Анджей Жиґадло, але теж членкиня Головної управи Об'єднання лемків Анна Барнат.

Варто зазначити, що 16 травня під час Ночі музеїв у ряшівському ВКЦ Марта Криницька-Ожех та Барбара Губерт знову розкажуть про виставку та проведуть нею екскурсію. Початок – 19:00.

Виставку «Поклик. Лемківщина в діалозі мистецтва та поколінь» триватиме до 31 травня.

Адреса: Воєводський культурний центр у Ряшеві, вул. Стефана Окшеї 7.

Фото з фейсбук-сторінки ВКЦ в Ряшеві (автор Адам Кус)

79-та річниця акції «Вісла»

28 квітня Об'єднання лемків опублікувало на своєму ютюб-каналі фільм, присвячений річниці акції «Вісла».

«То подія, яка залишила тривале тавро на нашій громаді. Пам'ятаме о ній і о долях тих, яки стали єй жертвами. Хочеме вшанувати усі жертви акції „Вісла", наших бабусь, дідів, родичів і кожного близкого, який терпів внаслідок акції „Вісла"», – наголошують діячі ОЛ у описі до короткометражного художнього фільму, що має назву «Луна» («Łuna»). Режисером стрічки є Пйотр Бжезінський.

Одночасно представники Об'єднання лемків висловлюють найщирішу вдячність лемківській громаді за підтримку та створення цього фільму, який називають «даниною історії, традиціям і жертвам війни».

Кадри з фільму

Лігницька зустріч, присвячена виселенню 1947 року

Кафе «Provincia» в Лігниці регулярно проводить зустрічі під назвою «Провінційні розмови про історію». Остання із зустрічей, що відбулася 24 квітня, була присвячена депортації українців у 1947 році. У заході «Акція „Вісла" – очима лемків» взяв участь Юрій Старинський, засновник та керівник Лемківського ансамблю пісні й танцю «Кичера» з Лігниці.

Нагадаємо, що хореограф та дослідник лемківської культури є теж автором видання «Переселили нас мусово. Листи лемків 1947-1948 років» том I і II («Przesełyły nas musowo. Listy Łemków z lat 1947-1948»). У книзі зібрано листи лемківської громади, написані у 1947-1948 роках до родичів у США, Канаді, Уругваї. Спершу ці листи були опубліковані в лемківському еміграційному часописі «Карпацька Русь», що виходить у США.

Під час розмови в Лігниці її учасники, зокрема, мали нагоду подивитися на акцію «Вісла» через автентичні свідчення та історії переселенців, збережені саме у тих листах.

Зібрав Павло ЛОЗА

eprasa.pl 5b9ef97fc4

Проща до Вербиці

10-12 липня 2026

10 липня 2026 (п'ятниця):
а) виїзд о 7:00 – стоянка Пєнєнжно;
б) приїзд до готелю у вечірніх годинах, поселення – Томашів-Любельський.
11 липня 2026 (субота):
а) сніданок;
б) виїзд до Вербиці о 8:30;
в) служба божа об 11:00;
г) панахида на цвинтарі;
ґ) інтеграційна зустріч;
д) повернення до готелю ввечері.
12 липня 2026 (неділя):
а) сніданок;
б) 7:30 – виїзд до Перемишля;
в) служба божа у катедрі;
г) цвинтар Січових стрільців (Пікуличі);
ґ) Народний дім – зустріч, обід;
д) повернення додому – Пєнєнжно.
Вартість поїздки – 1100 злотих від особи.

Пожертви на цвинтар, «церквище» і Чернево за 2025 і 2026 рік (січень-березень) та інформація про проведені роботи у 2025 році на вищезгаданих місцях.

Надходження за 2025 рік:
1. Маркович Стефанія – Новиця – 200 зл
2. Боднар Ірена – Ґурово-Ілавецьке – 200 зл
3. Кіх-Заторська Данута – Пйотровець – 600 зл
4. Анонім – 1000 зл
5. Лось Єва – Пєнєнжно – 200 зл
6. Горак Анастасія – Ґлембоцьк – 100 зл
7. Серґуць Марія – Бранєво – 100 зл
8. Грибик Володимир – Ружанець – 200 зл
9. Коць-Ульбрих Ірена – Варшава – 300 зл
10. Добжанські Катерина й Андрій – Ґданськ – 200 зл
11. Ганас Марія – Яжень – 200 зл
12. Анонім – 500 зл
13. Кайда Іван – Ольштин – 100 зл
14. Кітчак Теодор – Щецін – 200 зл
15. Кітчак Владислав – Вільчиці– 200 зл
16. Притула Марія – Ґосьліна – 200 зл
17. Притула Мирослав – Лігниця – 200 зл
18. Матвійчина Роман – Люблін – 200 зл
19. Ядчук Анна – Желязна-Ґура – 200 зл
20. Кайда Роман – Нове Кавково – 500 зл
21. Лацко Марія – Фромборк – 300 зл
22. Грибик Володимир – Ружанець – 100 зл
23. Козак-Харко Боґуміла і Харко Ігор – 200 зл
24. Ґнес Христина – Яжень – 250 зл
25. Ґнес Іван – Пєнєнжно – 500 зл
26. Ґнес Анна – Канада – 750 зл
27. Палюшок Марко – Остри-Камень – 500 зл
28. Кайда Іван – Ольштин – 100 зл
29. Родина Чук (переказав Чук Михайло) – Вільчиці– 500 зл
30. Варцаба Ірена і Стефан – Лельково – 200 зл
31. Мачуґа Павло –Жуґені– 500 зл
32. Палюшок Роман – Бартошиці– 400 зл
33. Лацко Марія і Коць Параскевія – Фромборк – 300 зл
34. Кайда Іван – Ольштин – 100 зл
35. Ващишин Андрій – Лєхово – 1000 зл
36. Ващишин Мирослав – Варшава – 200 зл
37. Демкович Богдан – Лєхово – 200 зл
38. Маркович Стефанія – Новиця – 200 зл
39. Ґалан Марія – Пєнєнжно – 200 зл
40. Снарська Марія – Вербиця – 200 зл
41. Клєпчинська Анна – Плюти – 100 зл
42. Кошик (збірка) у Вербиці – 1500 зл і 10 €
43. Зрада Ольга й Іван – Тихи – 200 зл
44. Савка Мирослав – Бартошиці – 200 зл
45. Назар Богдан – Оброшине (Україна) – 20 €
46. Мешканець села Гребенне – 50 зл
47. Мазурек Марія – Переводів – 100 зл
48. Бусько Василь – Бартошиці – 50 зл
49. Притула-Турек Марія – Орнета – 100 зл
50. Буско Жан – Франція – 200 €
51. Буско Жан – Франція – 120 €
52. Кайда Іван – Ольштин – 100 зл
53. Кайда Іван – Ольштин – 100 зл
54. Притула Мирослав – Ельблонґ– 300 зл
55. Грибик Володимир – Ружанець – 100 зл
56. Шевчик Стефанія – Лігниця – 500 зл
57. Лодинь Йоанна – Щецінек – 500 зл
58. Пшибильські Пйотр і Владислав – Олава – 200 зл
59. Драб Христина – Лігниця – 100 зл
60. Маркович Стефанія – Новиця – 200 зл
61. Чук Любомира – Яжень – 200 зл
62.Теребенець Ірена – Лельково – 100 зл
63. Блонська Галина – Пєнєнжно – 100 зл
64. Лодинь Йоанна – Щецінек – 500 зл
65. Ярмола Михайло – Вільчиці – 300 зл
66. Ярмола Мальвіна – Лігниця – 500 зл
67. Зрада Оля й Іван – Тихи – 500 зл
68. Чук Анна – Яжень – 200 зл
69. Пуш Ірена – Квятково – 200 зл
70. Воробець Христина – Ґлембоцьк – 500 зл
71.Кіх Марія (вересень) – Мілково – 1000 зл
72. Кіх Ольга – книжки, цеглинка за книжки (купили Євген Скуратко і Володимир Новосад) – 200 зл
73. Омелян Ярослава– Лігниця – 200 зл

18.

eprasa.pl 5b9ef97fc4

Продовження з 17 сторінки

74. Славопас Стефанія – Мілково – 100 зл
75. Паніус Галина – Янтар – 200 зл
76. Солодуха Ірена й Іван – Лельково – 200 зл
77. Грибик Софія – Струбно – 500 зл
78. Грибик Богдан – Струбно – 500 зл
79. Кіх-Заторська Данута – Пйотровєц – 730 зл
80. Анонім – Пйотровєц – 500 зл
81. Сидор Александра –Бранєво – 300 зл
82. Рацька Любомира – Дивіти – 1000 зл
83. Кертичак Анна – Марки – 200 зл
84. Боднар Ірена – Ґурово-Ілавецьке – 200 зл
85. Ващишин Мирослав – Варшава – 300 зл
86. Грибик Володимир – Ружанєц – 100 зл
87. Перекаша Зенобія – Пєнєнжно – 200 зл
88. Анонім – 1000 зл

Надходження за 2026 рік (січень-березень)

1. Маркович Стефанія – Новиця – 200 зл
2. Маркович Стефанія – Новиця – 200 зл
3. Маркович Стефанія – Новиця – 200 зл
4. Рацька Стефанія – Пєнєнжно – 500 зл
5. Ґалань Марія – Пєнєнжно – 1000 зл
6. Чук Михайло Іван – Вільчиці – 200 зл
7. Чук Люба – Яжень –200 зл
8. Чук Богдан – Ґданськ – 200 зл

Кошти утримання цвинтаря у Вербиці за 2025 рік

1. Косіння трави: цвинтар, церквище, Чернево (шість разів) – 1500 зл х 6 – 9 000 зл
2. Засипання дір до гробівців, підмитих через дощ (пісок, цемент, груз, праця п. Міхала) – 1000 зл
3. Ланцюг і напрямна пилка – 360 зл
4. Зрізання трьох дерев за допомогою спеціалізованої лісової машини для стинання дерев на висоті – 4000 зл
5. Встановлення огорожі довкола цвинтаря:
п. Міхал – 800 зл, п. Тадеуш – 2000 зл, п. Марцін – 1000 зл
6. Гербіцид – 300 зл
7. Фарборозпилювач, пензлі, засіб від іржі – 300 зл
8.Сітка для огорожі цвинтаря, дріт для сітки – 2700 зл
9. Бляха для столу на цвинтар і праця п. Тадеуша – 550 зл
10. Сітка для огорожі на Черневі, колодка – 700 зл
11. Саджанці декоративних квітів на «церквище» – 500 зл
12. Закупівля саджанців туй – 15500 зл (туї висотою до 1,70 м)
13. Полив саджанців туй (п'ять разів по 5000 тисяч літрів за один раз, трактор, водовоз, вода) – 2000зл
14. Праця п. Тадеуша при посадці й поливі туй – 2000 зл

Інформація про надходження за 2026 рік та подальшу грошову підтримку буде надрукована в наступних номерах «Нашого слова».

Усім жертводавцям сердечно дякуємо. Дуже просимо про подальші пожертви на утримання порядку біля церкви, на цвинтарі, Черневі, а також чищення смітника біля цвинтаря. Весняний полив та наводнення туй (одноразово – 5 тисяч літрів рідини). В минулому 2025 році більша частина фінансових витрат була призначена для зрізання хворих дерев, які загрожували пам'ятникам. Додатково ми закупили кущі (туї), щоб захистити кам'яні надгробні пам'ятники від вітру та аграрної хімії. Як щороку, буде здійснено косіння та вивезення трави на вищезгаданих місцях, щоб утримати належний порядок.

Просимо всіх охочих, небайдужих, молодших та старших, у котрих земля наших батьків, дідів і прадідів залишається в серцях і душах, поповнити ряди нашого товариства. Будемо раді спільно з Вами зберігати історичну пам'ять наших споконвічних земель та берегти від занепаду наше минуле.

Bank Millennium S.A.
ul. Stanisława Żaryna 2A, 02-593 Warszawa
53 1160 2202 0000 0000 8343 4012
IBAN PL: 53 1160 2202 0000 0000 8343 4012
SWIFT: BIG BPL PW

Усю інформацію про діяльність товариства можна отримати за номерами телефонів: 1) моб. 500 289 866 (Марія Білас); 2) моб. 696 516 134 (Данута Кіх-Заторська).

Підготувала Данута Кіх-Заторська,
Пйотровєц (Товариство «Вербицька земля»)

СПОМИН

25 квітня на 94-му році життя найближча та дальша родина попрощала покійну

Марію Усьцєнну з дому Сулим
– Маму, Бабусю, Бабулінку (так говорили до неї правнуки),
також Цьоцю Мариню, Хресну Маму, подругу та сусідку,
а найголовніше ревну християнку та дуже добру людину.

Вона народилася у 1932 році в селі Журавці Томашівського повіту в родині Сулим.
У 1947 році в рамах зловісної акції «Вісла» разом з Батьками, братом Михайлом і сестрою Ольгою була примусово переселена на Мазури до села Ґуя. Тут працювала в рільництві, пізніше вийшла заміж за Петра Усьцєнного, разом виховали двох синів Михайла й Івана.
На жаль, 37 років тому вона поховала свого чоловіка, незабаром – старшого сина Михайла. Протягом останніх років проживала із сином Іваном і невісткою Олею, які нею опікувалися, жила серед підростаючих онуків та правнуків, яких дуже любила. Покійна Марія була людиною глибокої віри. Її віра була тихою, але сильною – такою, що не потребує гучних слів, бо проявлялася у щоденних діях і жестах доброти.
Молитва супроводжувала її протягом усього життя, а церква була місцем, куди вона ходила з покорою та вдячністю Всевишньому Богові. Завжди готова була допомогти, вислухати, підтримати. Вона мала неймовірну усмішку, а також внутрішній спокій, який передавався іншим. Марія дуже поважала свою приналежність до українського народу, також дружньо, з повагою та доброзичливістю ставилася до своїх друзів, знайомих і польських сусідів. Сьогодні найближча та дальша родина дякує Богові за дар її життя. За таку важливу любов її до людей та рідної мови, за віру, яку вона передавала не словами, а прикладом для них. Вони впевнені, що Покійна Марія – вже в домі Господа, де панує спокій та світло, і не прощаються з нею назавжди, лише говорять: «До зустрічі».
Вічная їй Пам'ять!

eprasa.pl 5b9ef97fc4

Українська громада у Польщі засмучена.
Наші ряди залишив,
подавшись 7 травня у небесний вимір

Бл. пам. ВОЛОДИМИР ПАНЬКІВ
випускник Академії мистецтв у Варшаві,
відомий митець-живописець, графік і дизайнер.

Свого часу художньо оформлював «Українські календарі-альманахи».
Запам'ятався нам як колишній член варшавських хорів УСКТ, а також «Журавлів» і парафіяльного хору УГКЦ у Варшаві. Володимир – значуща постать як за своїм характером, так й професіоналізмом.
Для нашеслівців теж цінним був тим, що, пишучи статті до тижневика, на тлі світового мистецтва дуже глибоко аналізував українських творців, які вписувалися у високу всесвітню культуру.
Бракуватиме нам нашого Друга, який завжди цілеспрямовано обстоював свою думку, аналізуючи як історичну, так й теперішню ситуацію України.
Зі своїм цінним доробком залишається в нашій пам'яті назавжди.

Родині нашого Приятеля –
осамітненій дружині Марії
та доні Анні з чоловіком Адамом і дітьми
складаємо наші щирі співчуття.

Редакція «Нашого слова»

Похоронна Служба Божа – 15 травня, об о 11-й годині у церкві на Медовій.

Любачівщина запрошує

Щоб не забути стежок наших предків приїжджаймо:

1.08.2026 р. (субота) об 11 годині – Служба Божа в церкві в Ґорайці та опісля панахиди на цвинтарях в Ґорайці, Жукові та Новому Селі.

2.08.2026 р. (неділя) о 10 годині – панахида на цвинтарі в Старому Люблинці; **об 11 годині** – Служба Божа в церкві в Новому Люблинці, а опісля панахида на місцевому цвинтарі.

Нагадуємо, що в цьому році церкві в Старому Люблинці виповнюється 100 років від часу її побудови.
Якщо хтось не зможе поїхати, але хоче внести свою лепту на ремонт церкви чи рятування цвинтарів, може переказати кошти на рахунок:
Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu
ul. T. Kościuszki 5 37-700 Przemyśl
nr rachunku: **50 1600 1462 1838 9708 6000 0006**
z dopiskiem: darowizna na cele statutowe – Lubliniec

Детальна інформація – в Олени Комар: тел. 502 168 247

До уваги вчителів української мови з Малопольського воєводства

Малопольська кураторія освіти позитивно розглянула заяву Фонду «Просвіта» стосовно появи методиста зі справ навчання української мови в Малопольському воєводстві та зобов'язалася найближчим часом провести набір на цю посаду.
Просимо спостерігати за сайтом кураторії – **kuratorium.krakow.pl**
та сайтом Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli – **mcdn.edu.pl**.
На цих сайтах помістять запрошення скласти заяву про намір працювати методистом та формальні вимоги.
Просимо теж надіслати відповідну інформацію на адресу Фонду – **prosvita@o2.pl** – щоб ми були в курсі справ.

ЗДАЄТЬСЯ 2-кімнатна квартира площею 69 м^2 в центрі Перемишля. Контактний номер + 48 780 652 950

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10 / +48 661-420-649, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogłoszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Lesia Korostatevych (Warszawa), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1400 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 5b9ef97fc4

Об'єднання українців у Польщі
Управа Відділу в Кошаліні

Związek Ukraińców w Polsce
Zarząd Oddziału w Koszalinie

Управа кошалінського відділу Об'єднання українців у Польщі
Дирекція Загальноосвітнього Ліцею у Білому Борі ім. Т. Шевченка
Управа фонду ДЕКА, яка веде
Початкову Школу ім. Т. Шевченка в Білому Борі

запрошують на

VII УКРАЇНСЬКИЙ ДИТЯЧИЙ ТАБІР

який відбудеться в днях
27 червня - 5 липня 2026 року,
(9 днів) в Білому Борі.

Організатори забезпечують:

- нічліги та харчування (сніданки, обіди, вечері),
- опіку інструкторів,
- добрі умови,
- екскурсії - поїздки над озеро і море
- спортивні змагання,
- навчання українських пісень,
- та інші атракції.

Приймаємо зголошення дітей від III до VIII класу початкової школи.

Кількість місць обмежена.

Контакт і зголошення - домівка ОУП в Кошаліні:
тел. 94 342 64 70, або 503 005 378,
електронна адреса:
zup_koszalin@wp.pl
biuro@admedia-consulting.pl
koszalin@ukraincy.org.pl

Zarząd Oddziału Koszalińskiego Związku Ukraińców w Polsce
75-511 Koszalin, ul. Piłsudskiego 6/1, tel./fax. 94/ 342 64 70, e-mail: koszalin@ukraincy.org.pl

eprasa.pl 5b9ef97fc4